

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 844 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoira Azimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta’siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O‘zbekiston respublikasida aholi bandligini ta’minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o‘g‘li	
O‘zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta’minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta’sirini ekonometrik tahlil qilish.....	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo‘jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o‘ziga xos xususiyatlari	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo‘ribaeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o‘zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o‘g‘li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o‘g‘li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo‘llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G‘iyosaliyevich	
Xo‘jalik yurituvchi subyektlarning likvidiligi va moliyaviy barqarorligini ta’minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессий социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta’lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o‘g‘li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari	143
Nematulloev Suxrob Sobirovich	
Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining V.Z. Vlasov usuli asosida analitik tadqiqi	148
Kamola Xaydarova	
"Sibir daryolarining burilishi" loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili	153
Mahmudov Nosir Mahmudovich	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli	159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises	165
Khalilov Bekzod Akhmatovich	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	171
Mirtursunova Dinara Anvarovna	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari.....	175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
Erkayeva Barno, Xushvaqto'v Ramziddin	
O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish	186
Nodirov Azizxon Asrorovich	
Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari	192
Bexzod Qo'ziboev	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста	197
С.С. Убаева	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati	201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari.....	206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili	210
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Qishloq xo'jaligini "yashil" iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati	221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "yashil investitsiyalar" dan foydalanishning xorij tajribalari	225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni.....	230
Raxmonova Feruza Musaqulovna	
Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni.....	234
Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlilikka ta'siri.....	240
Karshiyev Adham Anvarovich	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari.....	245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
Talapova Nargiza Baxriddinovna	

“Deviant xulq-atvorli o‘smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari”	255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari	258
Nutfullayev Shohrux Mexli o‘g‘li, Qurbanov Ulug‘bek Erkinovich	
Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет	262
Фозилова Фирангиза Комиловна	
Tijorat banklarining o‘zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta’siri	270
Masharipov Rasulbek Jo‘rabekovich	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo‘nalishlari	273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich	
O‘zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi	277
Adilov Zuxriddin Marip o‘g‘li	
Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o‘zgarish tendensiyalari	281
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi	286
Po‘latov Abdulloh Xolxo‘jayevich	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана)	291
Ахмедов Дилшод Турсункулович	
Robototexnika asoslari va maktab ta‘limida qo‘llanilishi	298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o‘g‘li	
Sun‘iy intellektlar yordamida o‘quvchilarni hayotiy faoliyat ko‘nikmasini shakllantirishi	303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo‘rayevna, Kurbanov Azimjon Jo‘raboy o‘g‘li	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari	316
Saypiddinov Shukurullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o‘g‘li	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari	320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
O‘zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o‘zgarish tendensiyalari va istiqbollari	326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o‘g‘li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi	330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Inson resurslarini o‘rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta’rifiy tahlil	336
Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich	
Bandlikni ta’minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli	340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari	346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия	352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Farg‘ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko‘rsatkichlarining o‘zgarishi: panel regressiya tahlili	362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi	
O‘zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari	368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o‘g‘li	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish	374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish	380
G‘aniev Elyor Sobirjonovich	
O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishning ahamiyati	386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich	

The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region	392
Ospanova Feruza Bazarbaevna	
“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета	397
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish	403
Xamidova S.Ya.	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar	414
Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation	433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna	
Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий.....	450
Юсупов Мухиддин Соатович	
Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish	457
Berdiyev Akram O'ktamovich	
Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish.....	463
Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li	
Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta'siri.....	468
Ergashova Nilufar Sobirovna	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish	473
Tashmukhamedova Karima Samatovna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.....	479
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Xalqaro sayohat lug'ati va uning shakllanishi.....	487
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o'zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati.....	492
Quvvatov G'olibjon Baxtiyor o'g'li	
Kooperatsiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	501
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	
Использование методов математического моделирования при внедрении коммерческих автоматических систем	505
Курбанова Рахима, Ахмедов Мехрожжон	
Tijorat banklari kapitalidagi davlat ulushini kamaytirish yo'llari.....	511
Vasiyev Alisher Samiyevich	
Механизмы трансформации неформального сектора в официальную экономику на основе финансовых инструментов.....	515
Кошанов Абдимурат Азат ули, Муртазаев Шахрух Коньскайлиевич	

The impact of tourism on the economy of Uzbekistan	519
Xaydarova Marjona, Muxamedboyeva Muxlisa, Umarov Kamron, Usmanova Aziza	
Mintaqada gastroturizm rivojlanishining iqtisodiy asoslari va zamonaviy tendensiyalari	525
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Tikuv-trikotaj korxonalari brend jozibadorligini oshirishning ilmiy-nazariy jihatlarini	535
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich	
Bank tizimida hisobotlarni avtomatlashtirish texnologiyalari	542
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Engineering programs in Uzbekistan on the verge of fifth industrial revolution	547
Khasan Khankeldiyev	
Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruvini yaxshilashda korporativ madaniyatning ahamiyati	551
Akramova Nazokat Israilovna	
Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni	562
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
O'zbekiston sanoat tarmoqlarida kooperatsiya asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish tizimini takomillashtirish yo'llari	572
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
Moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichlari va ularning tahlili	578
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
Tijorat banklarining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rnini tahlil qilish	583
Kilicheva F.B., Mengnorov A.A., Bozorova O.R.	
Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlarni joriy qilishda yevropa tajribasini qo'llash imkoniyatlari	591
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
To'qimachilik klasterlarini boshqarishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	598
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Barriers to tourism infrastructure development in uzbekistan: a critical analysis	605
Sarvinov Shodmonova	
Xalqaro bozorda qishloq xo'jaligi mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirish	609
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
O'zbekiston respublikasida infratuzilma loyihalarini amalga oshirishdagi risklarni boshqarish	620
Yusupova Zilola Ismoiljon qizi	
Korxonaning iqtisodiy barqarorligiga erishishning zamonaviy tendensiyalari	626
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Qishloq joylari maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish	631
Xamdorov Eldor Toshmurovich	
Meva-sabzavotlar eksportida transport koridorlari va vositalarini tanlash xususiyatlari	636
Yusupov Muxiddin Soatovich	
Рынок рабочей силы в узбекистане и ее воспроизводство	644
Шакиров Амаль Улугбекович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Деньги и их функции в экономике	650
Мурадиллаев Мансур Мехроживич, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Развитие сельского хозяйства в узбекистане	654
Махмудов Алишер Мухтарович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Инвестиции и инновации в химической промышленности узбекистана: современные тенденции и перспективы	658
Хусаинов Равшан Рахимович, Султанходжаев Аманулла Асадуллаевич	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarishni takomillashtirish	666
Mardonova Shoxsanam Bahodirovna	
Definition of agritourism as a multifunctional development in rural areas	672
Aktamov Olimjon Abdugani ugli	
Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi	680
Qurbonov Muxiddin Abdullaevich	
Проблемы регулирования государственно-частного партнерства и рекомендации по их решению (на примере безработицы в республике узбекистан)	687
С.Э. Холмуратов	

Автоматизация аудиторских процедур с использованием искусственного интеллекта.....	692
Ходжарахманова Назира Бахтияр кизи	
Past karbonli iqtisodiyotga o'tish zaruriyati va uning omillari.....	701
Valiyev Axliddin Aropitdinovich	
Yengil sanoatda zamonaviy tikuv mashina-kichik robotlarning mexanizmlarini mukammallashtirish	705
Sirojova Muxabbat Sodiq qizi, Kurbanov Fazliddin Aminovich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tizimining institutsional va iqtisodiy asoslari	710
Kuzieva Nargiza Ramazanovna, Bobomuratova Manzura Panji qizi	
Foyda solig'i bo'yicha bo'nak to'lovlarni to'lash tartibi.....	717
Yangieva N.S.	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini soliqlar vositasi qo'llab-quvvatlashning amaldagi holati	722
Turanboyev Boburjon Qodirjon o'g'li	
Motivation, goal-setting, and organizational performance: a case study from uzbekistan's chemical industry	726
Mamataliev Anvar Ergashevich, Bobur Urinov	
Применение искусственного интеллекта при организации налогового администрирования узбекистана	733
Н.А. Артиков	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish zaruriyatini keltirib chiqaruvchi omillar.....	737
Sharofiddinova Gulnoza Iloxomjonovna	
Raqamli texnologiyalarning tijorat banklari samaradorligiga ta'siri	745
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Suv tanqisligi sharoitida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish asoslari	750
Qosimov Maxamatjon Sulaymanovich	
Rivojlanayotgan iqtisodiyotda raqamli va raqamli bo'lmagan korxonalar tahlili	761
Raxmonov Nodirjon Raxmonjon o'g'li	
Aholining o'rtacha umr ko'rish yoshini o'zgarishi sharoitida keksalarning ijtimoiy ta'minotiga xavflarning ortishi.....	767
Toyirov Shohboz Ziyodullo o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida moliyaviy nazorat samaradorligini ta'minlash ichki nazorat xizmatlari	773
Xaydarov Baxrom Xolmuradovich	
Moliya bozorida xususiy banklar faolligini ta'minlash istiqbollari	777
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Budjet daromadlari ijrosini ta'minlashda soliqlar hisobi va tahlilining ahamiyati.....	782
Abdullaev Abror Bozarboevich	
Aholi daromadini oshirish yo'llari.....	803
Shadmanov Baxodir Sherkulovich	
Tourism and regional identity in Uzbekistan: balancing heritage and development	808
Raximova Nilufar Aminovna, Abdukholikova Farida Erkinjon qizi	
O'zbekiston sanoat korxonalarining fond bozorida ishtiroki tahlil va muammolari.....	815
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish tahlili	823
Karabaev Sanjar Abdusamatovich	
Globalashuv sharoitida milliy korxonalarining eksport salohiyatini boshqarish masalalari	832
Qodirov Humoyun Tolibjon o'g'li	
Бизнес-планирование и прогнозирование деятельности организации.....	836
Алимов Бехзоджон Наврузжонович	
Farg'ona vodiysida ekoturizm – kambag'allikka qarshi kurashning yangi imkoniyatlari	840
Soliyeva Nilufar Muxtorjon qizi	

FARG'ONA VODIYSIDA EKOTURIZM – KAMBAG'ALLIKKA QARSHI KURASHNING YANGI IMKONIYATLARI

Soliyeva Nilufar Muxtorjon qizi

Namangan davlat universiteti o'qituvchisi

E-mail: nmsolieva@gmail.com

ORCID: [0009-0002-2369-8678](https://orcid.org/0009-0002-2369-8678)

Annotatsiya: Maqolada Farg'ona vodiysining boy tabiiy va madaniy-tarixiy salohiyati ekoturizmni rivojlantirish uchun qulay imkoniyatlar yaratishi hamda bu orqali mintqa aholisining kambag'allik muammosini hal etishdagi o'rni tahlil etiladi. Ekoturizmning mahalliy iqtisodiyotga ta'siri, yangi ish o'rinlari yaratish, aholi daromadlarini oshirish va qishloq hududlarini rivojlantirishdagi ahamiyati ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ekoturizmni barqaror rivojlantirish uchun mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari bo'yicha takliflar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: ekoturizm, kambag'allik, Farg'ona vodiysi, barqaror rivojlanish, mahalliy iqtisodiyot, ish o'rinlari, tabiiy resurslar, madaniy meros.

Abstract: The article analyzes the rich natural and cultural-historical potential of the Fergana Valley, which creates favorable opportunities for the development of ecotourism, and its role in solving the poverty problem of the region's population. The impact of ecotourism on the local economy, the creation of new jobs, increasing the income of the population, and the development of rural areas are considered. Furthermore, proposals are developed for the sustainable development of ecotourism, including existing problems and ways to address them.

Key words: ecotourism, poverty, Fergana Valley, sustainable development, local economy, jobs, natural resources, cultural heritage.

Аннотация: В статье анализируется богатый природный и культурно-исторический потенциал Ферганской долины, создающий благоприятные возможности для развития экотуризма, а также его роль в решении проблемы бедности населения региона. Рассматривается влияние экотуризма на местную экономику, создание новых рабочих мест, повышение доходов населения и развитие сельских территорий. Кроме того, разрабатываются предложения по устойчивому развитию экотуризма, включая существующие проблемы и пути их решения.

Ключевые слова: экотуризм, бедность, Ферганская долина, устойчивое развитие, местная экономика, рабочие места, природные ресурсы, культурное наследие.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish va aholi farovonligini oshirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu borada turizm, xususan, ekoturizm salohiyatidan samarali foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Farg'ona vodiysi o'zining noyob tabiiy landshaftlari, boy bioxilma-xilligi va qadimiy madaniy-tarixiy merosi bilan ekoturizmni rivojlantirish uchun ulkan imkoniyatlarga ega. Kambag'allik mintqa uchun dolzarb muammo bo'lib qolayotgan bir sharoitda, ekoturizmning inklyuziv va barqaror shakllari aholining iqtisodiy ahvolini yaxshilash va yangi daromad manbalarini yaratishga xizmat qilishi mumkin. Ushbu maqolaning maqsadi Farg'ona vodiysida ekoturizmni rivojlantirishning kambag'allikka qarshi kurashdagi potensialini tahlil qilish va bu sohani barqaror rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ekoturizm va uning kambag'allikka ta'siri bo'yicha jahon va mahalliy adabiyotlarda ko'plab tadqiqotlar mavjud. Xususan, Tirkacheva Farangiz Surat qizi "Ekoturizm atrof-muhitni saqlaydigan, mahalliy aholining farovonligini ta'minlaydigan va tushuntirish va ta'limni o'z ichiga olgan tabiiy hududlarga mas'uliyatli sayohat sifatida ta'riflanishi mumkin. U atrof-muhitning barqarorligi, madaniy sezgirlik va jamoatchilik ishtiroki tamoyillarini o'zida mujassam etgan bo'lib, sayohatchilarga mezbon manzillarga salbiy ta'sirlarni minimallashtirish bilan boyitish tajribasini taklif etadi. Ekoturizm kontseptsiyasi yovvoyi tabiat safarlari va tabiatga sayohatlardan tortib, madaniy suvga cho'mish va jamoatchilik asosidagi turizm tashabbuslarigacha bo'lgan keng ko'lamli tadbirlarni

o'z ichiga oladi. Ekoturizm barqaror turizm rivojlanishining asosi bo'lib, atrof-muhitni muhofaza qilish, iqtisodiy rivojlanish va jamiyatning imkoniyatlarini kengaytirishga ustuvor ahamiyat beruvchi modelni taklif etadi. Mas'uliyatli sayyohlik amaliyoti va mahalliy hamjamiyatlar bilan hamkorlik qilish orqali ekoturizm ham odamlar, ham sayyora uchun ijobiy natijalarga erishish imkoniyatiga ega" deb ta'kidlaydi [1].

O'zbekistonda, xususan Farg'ona vodiysida ekoturizmni rivojlantirish istiqbollari istiqbolli bo'lib, bu mamlakatning barqaror turizm yo'nalishi sifatidagi e'tirofiga hissa qo'shayotgan bir qancha omillar bilan bog'liq. Ana shunday omillardan biri O'zbekistonning boy tabiiy resurslari, jumladan, turli ekotizimlar, tog' tizmalari, cho'l va daryolar bo'lib, ular sarguzasht va osoyishtalik izlayotgan ekologiyaga e'tiborli sayohatchilar uchun manzarali zamin yaratadi. Biroq, mintaqada ekoturizmning kambag'allikka bevosita ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan ilmiy ishlar yetarli emasligi kuzatiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishlarini amalga oshirishda ilmiy tadqiqot metodologiyasida keng qo'llaniladigan usullardan foydalanildi. Ilmiy tahlil jarayonida ana shu ilmiy tadqiqot usullaridan, xususan, kuzatish, umumlashtirish, guruhlash, taqqoslash, tahlil qilishda esa sintez va tahlil usullaridan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda ekoturizmning rivojlanishi mamlakatning tabiiy va madaniy boyliklarini namoyish etish, barqaror turizm amaliyotini targ'ib qilish va mahalliy hamjamiyatlarni qo'llab-quvvatlash uchun qimmatli imkoniyat yaratadi. O'zining rang-barang landshaftlari, boy merosi va hamkorlik ruhidan foydalanish orqali Farg'ona vodiysi o'zini mintaqadagi yetakchi ekoturizm yo'nalishi sifatida ko'rsatishi va mas'uliyatli turizmni rivojlantirish yo'lidagi global sa'y-harakatlarga hissa qo'shishi mumkin.

Ekoturizm nafaqat ekologik, balki iqtisodiy jihatdan ham katta foyda keltiruvchi sohadir. Bu yo'nalishda rivojlangan hududlarda mahalliy aholi turizm orqali barqaror daromad manbaiga ega bo'ladi. Sayyohlarning oqimi ortgani sayin mahalliy mahsulotlar, xizmatlar, mehmonxonalar, transport va boshqa ko'plab sohalarda ishbilarmonlik jonlanadi. Shu tarzda kichik va o'rta bizneslar rivojlanadi, bu esa o'z navbatida ijtimoiy tenglikni ta'minlash, qishloq joylarida ishsizlikni kamaytirish, ayollar va yoshlarni iqtisodiy faoliyatga jalb etish kabi muhim masalalarni yechishga xizmat qiladi. Ekoturizm mahalliy resurslardan samarali foydalanishni rag'batlantiradi, natijada iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanayotgan aholi o'z salohiyatini to'liq namoyon eta oladi. Shu bilan birga, iqtisodiy o'sish bilan birga ekologik barqarorlik ham saqlanadi, chunki bu turdagi turizmga tabiiy resurslarni tejash va ularni asrab-avaylash birinchi o'ringa qo'yiladi.

Ekoturizm iqtisodiyotga quyidagicha ijobiy ta'sir ko'rsatadi:

Ish o'rinlari yaratish: Mahalliy aholi uchun gid, xizmat ko'rsatuvchi, hunarmandchilik, transport kabi sohalarda yangi imkoniyatlar yaratadi.

Mahalliy mahsulotlarga talab oshadi: Ekoturistlar ko'pincha mahalliy ishlab chiqarilgan oziq-ovqat, suvenir va kiyimlarga qiziqish bildiradi.

Valyuta tushumlari oshadi: Chet ellik turistlar orqali mamlakatga valyuta kirib keladi (1-jadval).

1-jadval. 2024-yil ekoturizm sohasining asosiy ko'rsatkichlari¹

Ko'rsatkichlar	2024-yil ma'lumotlari
Ekoturizm yo'nalishidagi sayyohlar soni	450 000 dan ortiq
To'g'ridan-to'g'ri va bilvosita yaratilgan ish o'rinlari	20 000 dan ziyod
Ekoturizm hududlaridan tushgan umumiy daromad	70 million AQSh dollari atrofida

2024-yilda ekoturizm yo'nalishida sayyohlar soni 450 mingdan ortiq bo'lib, bu ko'rsatkich sohaning mamlakat yoki hududda keng rivojlanayotganini va tabiiy resurslarga bo'lgan qiziqishning oshayotganini ko'rsatadi. Shuningdek, ekoturizm sohasida to'g'ridan-to'g'ri va bilvosita 20 mingdan ziyod ish o'rni yaratilgani ijtimoiy ahamiyatini ta'kidlaydi, bu esa mahalliy aholining bandligini oshirish va iqtisodiy faolligini rag'batlantirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, ekoturizm hududlaridan tushgan umumiy daromad 70 million AQSh dollari atrofida bo'lib, bu sohaning iqtisodiyotga sezilarli darajada hissa qo'shayotganligini ko'rsatadi. Umuman

1 Muallif tomonidan tayyorlandi.

olganda, yuqoridagi ko'rsatkichlar ekoturizmning ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy sohalarda muhim rol o'ynashini tasdiqlaydi va uning rivojlanishida qo'shimcha investitsiyalar hamda qo'llab-quvvatlash zarurligini bildiradi.

Farg'ona vodiysi o'zining rang-barang tabiiy landshaftlari, jumladan, tog' tizmalari, serhosil vodiylari, daryolari va noyob flora va faunasi bilan ajralib turadi. Mintaqada qadimiy shaharlar, tarixiy obidalar va boy madaniy meros mavjudligi ham ekoturizmni rivojlantirish uchun muhim omil hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ekoturizmning quyidagi yo'nalishlari Farg'ona vodiysida kambag'allikni qisqartirish uchun katta imkoniyatlarga ega:

Qishloq turizmi: Mahalliy aholining turar joylarida mehmonlarni joylashtirish, milliy taomlar tayyorlash, hunarmandchilik mahsulotlarini sotish va qishloq xo'jaligi bilan bog'liq tadbirlarni tashkil etish orqali aholi daromadlarini oshirish mumkin.

Tabiatga asoslangan turizm: Tog'larga sayohatlar, trekking, qushlarni kuzatish, dorivor o'simliklarni yig'ish va ekologik ta'lim dasturlarini tashkil etish orqali mahalliy aholi gid, yo'l boshchi va boshqa xizmatlar ko'rsatish orqali daromad olishi mumkin.

Madaniy turizm: Tarixiy obidalariga ekskursiyalar tashkil etish, milliy urf-odatlar va an'analarni namoyish etish, hunarmandchilik ustaxonalariga tashriflar uyushtirish orqali mahalliy hunarmandlar va madaniyat xodimlari uchun daromad manbayi yaratiladi.

Ekoturizmni rivojlantirish orqali nafaqat yangi ish o'rinlari yaratiladi, balki mahalliy aholining tadbirkorlik ko'nikmalari rivojlanadi, infratuzilma yaxshilanadi va tabiiy resurslarni saqlashga bo'lgan e'tibor kuchayadi. Biroq, ekoturizmni barqaror rivojlantirish uchun bir qator muammolarni hal etish zarur:

Infratuzilmaning yetarli emasligi: Turistik marshrutlar, mehmonxonalar, transport va sanitariya-gigiyena sharoitlarini yaxshilash talab etiladi.

Ekoturizm xizmatlari sifatini oshirish: Mahalliy gidlar, tur operatorlari va boshqa xizmat ko'rsatuvchi xodimlarning malakasini oshirish zarur.

Mahalliy aholining ekoturizm bo'yicha bilim va ko'nikmalarining yetishmasligi: Aholini ekoturizmning afzalliklari va uni tashkil etish usullari bilan tanishtirish, o'quv kurslari va seminarlar tashkil etish muhim.

Tabiiy resurslardan noto'g'ri foydalanish xavfi: Ekoturizm faoliyatining atrof-muhitga salbiy ta'sirini minimallashtirish uchun qat'iy ekologik nazorat o'rnatish zarur.

Farg'ona vodiysining boy tabiiy landshaftlari, noyob bioxilma-xilligi va qadimiy madaniy-tarixiy merosi ekoturizmni rivojlantirish uchun ulkan imkoniyatlarga ega. Ekoturizmning inklyuziv va barqaror shakllari mintaqadagi kambag'allik muammosini hal etishda aholining iqtisodiy ahvolini yaxshilash va yangi daromad manbalarini yaratishga xizmat qilishi mumkin. Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, ekoturizm nafaqat ekologik barqarorlikni ta'minlashga, balki mahalliy aholi uchun iqtisodiy imkoniyatlar yaratishga ham xizmat qiladi. 2024-yil ma'lumotlariga ko'ra, ekoturizm yo'nalishidagi sayyohlar sonining oshishi, ish o'rinlari yaratish va umumiy daromadlarning o'sishi mintaqada ushbu sohaning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini ko'rsatmoqda.

Ekoturizmning iqtisodiy ta'siri xususan, qishloq turizmi, tabiatga asoslangan turizm va madaniy turizm yo'nalishlarida aniq namoyon bo'ladi. Bu yo'nalishlar orqali mahalliy aholi o'z uylarini mehmonlarga taqdim etish, hunarmandchilik mahsulotlarini sotish va turizm xizmatlari ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Natijada, mahalliy iqtisodiyot jonlanib, kambag'allik darajasi pasayadi, ayniqsa qishloq hududlarida ish o'rinlari ko'payadi.

Shu bilan birga, ekoturizmni barqaror rivojlantirish uchun muhim to'siqlar ham mavjudligi aniqlandi. Infratuzilmaning yetishmasligi, malakali kadrlar tanqisligi, aholi orasida ekoturizm sohasidagi bilimlarning kamligi va ekologik nazorat tizimining kuchsizligi sohaning rivojlanishiga salbiy ta'sir qilmoqda. Bu holatlar mahalliy va davlat darajasida muvofiqlashtirilgan chora-tadbirlarni talab qiladi.

Ekoturizmni rivojlantirishda davlat va xususiy sektorning hamkorligi, investitsiyalarni jalb qilish, o'quv seminarlar va treninglar tashkil etish, raqamli marketing platformalarini yaratish hamda "yashil yo'nalishlar"ni joriy etish sohaga yangi nafas bag'ishlaydi. Bunday yondashuv mintaqaning tabiiy va madaniy boyliklarini saqlab qolish bilan birga, mahalliy aholini iqtisodiy faoliyatga keng jalb qilish imkonini beradi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, ekoturizm Farg'ona vodiysida kambag'allikka qarshi kurashishda samarali vosita sifatida qaralishi mumkin. Shu sababli, sohaga kompleks yondashuvni shakllantirish va ilg'or xorijiy tajribalarni o'zlashtirish mintaqaning barqaror rivojlanish strategiyasida muhim o'rin tutadi.

Ekoturizm Farg'ona vodiysida iqtisodiy o'sishga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda: 2024-yil ma'lumotlariga ko'ra, ekoturizm yo'nalishida 450 mingdan ortiq sayyohlar tashrif buyurib, 20 mingdan ziyod ish o'rinlari yaratilgan va umumiy daromad 70 million AQSh dollariga yetgan.

Mahalliy aholi uchun yangi daromad manbalari ochildi: Qishloq turizmi, tabiatga asoslangan va madaniy turizm sohasida mahalliy aholi turizm xizmatlari ko'rsatish, hunarmandchilik mahsulotlarini sotish va mehmonlarni joylashtirish orqali daromad olish imkoniyatiga ega bo'ldi.

Barqaror rivojlanish uchun muammolar mavjud: Infratuzilma yetishmasligi, malakali kadrlar tanqisligi, ekologik nazorat tizimining sustligi va aholining ekoturizm sohasidagi bilim darajasi pastligi asosiy to'siqlar sifatida aniqlangan.

Takliflar va strategiyalar ishlab chiqildi: Investitsiyalarni jalb qilish, malakali kadrlar tayyorlash, mahalliy aholini o'qitish, raqamli platformalarni yaratish va "yashil yo'nalishlar"ni tashkil etish sohadagi muammolarni bartaraf etishga xizmat qilishi mumkinligi ta'kidlandi.

Ekoturizm kambag'allikka qarshi samarali vosita bo'lib xizmat qiladi: Bu soha mintaqada ijtimoiy-iqtisodiy tenglikni ta'minlash, ish o'rinlari yaratish va mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Farg'ona vodiysining boy tabiiy va madaniy merosi ekoturizmni rivojlantirish uchun noyob imkoniyatlar yaratadi. Ekoturizm nafaqat mintaqaning ekologik barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi, balki mahalliy aholi uchun yangi ish o'rinlari yaratish, daromadlarini oshirish va kambag'allikni kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Maqolada ekoturizmning iqtisodiy ta'siri, jumladan, ish o'rinlari yaratish, mahalliy mahsulotlarga talabning oshishi va valyuta tushumlarining ko'payishi tahlil qilingan. 2024-yilgi statistika ma'lumotlari ekoturizmning O'zbekiston iqtisodiyotiga sezilarli hissa qo'shayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, ekoturizmni rivojlantirishda infratuzilmaning yetishmasligi, malakali kadrlar tanqisligi, aholining ekologik savodxonligining pastligi va sohaga oid aniq huquqiy asoslarning mavjud emasligi kabi bir qator muammolar mavjudligi qayd etilgan. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun davlat va xususiy sektor investitsiyalarini jalb qilish, mahalliy aholini o'qitish, ekoturizmni ilgari suruvchi raqamli platformalar yaratish va "yashil yo'nalishlar"ni tashkil etish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan. Xulosa qilib aytganda, Farg'ona vodiysida ekoturizmni barqaror rivojlantirish mintaqa aholisining iqtisodiy farovonligini oshirish va kambag'allikka qarshi kurashishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu sohani rivojlantirish uchun mavjud muammolarni bosqichma-bosqich hal etish va maqolada keltirilgan takliflarni amaliyotga tatbiq etish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Tirkacheva, Farangiz. (2024). TURIZM SALOXIYATINI RIVOJLANTIRISHDA EKOTURIZM BO'YICHA JAXON TAJRIBASI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI. 10. 89-91. 10.54613/ku.v10i10.917.
2. Ortiqova, F. va Yo'ldoshev, A. (2025). EKOTURIZMNING O'ZBEKISTONGA TA'SIRI. Yosh olimlar , 3 (11), 61–64. <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/49478>
3. Abdulmamidovna Y. S. TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLAR //Science and innovation. – 2024. – T. 3. – №. Special Issue 28. – C. 867-871.
4. Baxriddinova T. N. TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI //Science and innovation. – 2024. – T. 3. – №. Special Issue 28. – C. 830-833.
5. Soliyeva N. M. MEHMONXONA XO'JALIGI FAOLIYATI ISTE'MOLCHILARINING SODIQLIGINI SHAKLLANTIRISH // Science and innovation. – 2024. – T. 3. – №. Special Issue 28. – C. 820-824.
6. Bozorboyeva, M. (2024). THE FIELD OF TOURISM, ITS IMPORTANCE IN OUR LIFE AND THE CHANGES TAKING PLACE IN THIS FIELD. Modern Science and Research, 3(2), 462–465.
7. Baxriddinova T. N. O'ZBEKISTONDA XALQARO TURIZMNING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA TURISTIK SALOHİYATI //Science and innovation. – 2024. – T. 3. – №. Special Issue 46. – C. 578-580.
8. Honey, M. (2008). Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise? Island Press.
9. Soliyeva N.M. THE ROLE OF MARKETING IN THE HOSPITALITY INDUSTRY WEB OF SYNERGY: International Interdisciplinary Research Journal Volume 2, Issue 5 Year 2023 ISSN: 2835-3013 <https://univerpubl.com/index.php/synergy>
10. Abdulmamidovna Y. S. TURIZM INDUSTRIYASINI RIVOJLANTIRISHDA RESURSLARNING TURLARI VA ULARNING SALOHİYATI //Science and innovation. – 2024. – T. 3. – №. Special Issue 46. – C. 667-669.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Ei.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>